

Aischylos - Oresteia

3. část: USMÍŘENÉ LÍTICE

překlad a poznámky PhDr. Julius Enders

Osoby:

Věstkyně Pythias,
Apollon,
Orestes,
Duch Klytaimestřin,
Sbor Lític (Eumenid),
Athena,
Její průvodci.

Místo děje: 1. Apollonův chrám v Delfech,
2. Po proměně: Athenina svatyně v Athénách, hlavním městě Attiky.

Doba děje: herojská.

Datum hry: r.458 př. Kr. (stejně jako v "Agamemnonu" a "Oběti na hrobě")

☞ zobrazovat čísla veršů

Pythias.

Cti, modlitbo má, z bohů Zemi nejdříve, 1
 jež byla první věstkou; potom Themidu,
 neb jako druhá na prorocký zasedla
 trůn matčin, jak se praví. Třetí v pořadí
 zde jiná Titanovna, Foibe, sídlila; 5
 dceř Země Themis přála jí a bez boje
 se stalo vše. Ta zrozenému Foibovi
 dá výsadu svou. Po Foibě byl nazván bůh!
 Když délské vrchy opustil i jezero
 a přistal u námořních Palladiných výsp, 10
 bral do naší se vlasti k fóckým bydlištím.
 Jej provázeli Hefaistovi synové
 a razili mu cestu. Všichni, vážíce
 si boha, nezkrocenou půdu krotili.
 Lid s králem Delfem, správcem těchto území, 15
 se hluboce mu klaněli, když přišel sem,
 a Zeus mu nadchl mysl božským uměním,
 by jako čtvrtý věstec v křesle spočinul:
 jeť otce Dia hlasatelem Loxias.
 Těch Olympských se týkal úvod proseb mých. 20
 Pak uctí řeč má Atheninu svatyni
 i nymfy pod keryckou skalou vydutou,
 jež útlkem je božstvům, ptákům radostí.
 Kraj patří Bromiovi od doby, kdy bůh
 stál bakchantkám tu v čele. Pamatuji se, 25
 že ve smrt lapil Penthea jak zajíce.
 Zdroj Pleistu vzývám s mocí Poseidonovou
 a Dia, nejvyššího Splňovatele,
 dřív nežli jako věstka na trůn usednu:
 kéž věnují mi uvnitř mnohem větší zdar, 30
 než kdykoli jsem měla! Jsou-li Řekové
 zde, nechat' losy podle zvyku metají:
 vždyť prorokuji v pořadí, jež určil bůh.

(Vstoupí do chrámu a po krátké chvíli se znovu objeví ohromena zděšením.) Je strašné vidět zrakem, strašné líčiti, 35
 co z Loxiova chrámu poslalo mě zpět,
 že zeslábnuvši zpřímá chodit nemohu.
 Ne čilost nohou; ruce podpírají mě:
 nic není v hrůze stařena leč dítětem!
 Když kráčela jsem k síni věnci bohaté,
 zřím na balvanu muže, který upadl 40
 v zášť bohů. Seděl jako prosebník a krev
 mu skapávala s rukou. V dlani tasený
 meč držel s olivovou snětí urostlou

a řádně obalenou velkým chomáčem
jak stříbro bílé vlny; potud jista jsem. 45
Však před člověkem tímto podivuhodný
žen zástup dřímál na sedadlech rozložen.
Snad nebyly to ženy. Spíše Gorgony,
ač jinak od Harpyí, myslím, liší se.
Ty spatřila jsem kdysi vyobrazeny, 50
jak Fineovi kradou jídlo; tyhle však
jsou bez křídel a černé, ve všem ošklivé
a funí, hrozný výpar vydechující,
co s jejich tváří stéká odpudivý hnis.
I jejich šat je nevhodný, by nesl jej 55
kdo k božským sochám nebo v lidské domovy.
Kde najít kmen, jež zplodil takovouto zběh,
neb zemi, která chlubí se, že beze škod
rod tento živí, aniž pro své strasti lká?
Co bude dále, o to pečuj přesilný 60
pán těchto siní Apollon, jenž dovede
lék nalézt dobrý, čisti ve zlých znameních
a domy druhých zachrániti očístou.

(Věštce odejde.
Chrámová brána se
otevře. Zevnitř
vychází Apollon a
postaví se vedle
Oresta na kameni,
domnělém
posvátném středu
země. Poblíže leží
patnáct spících Lític.
V pozadí lze vidět
postavu Hermovu.)

Apollon.

Ať vzdaluji se nebo stojím u tebe,
vždy ochráncem, ne zrádcem budu ti a tvým 65
se nepřátelům neukáži slabochem.
I nyní vidíš zdolán tento vztekly dav,
neb do dřímoty klesly dívky ohavné,
sbor mladých čarodějných stařen, s nimiž se
bůh, ani člověk, ani zvíře nestýká. 70
Zla do vínku se dostalo jim, ježto v zlých
tmách bydlí uvnitř země, v hloubkách pekelných
jak tvorstvo, kterým pohrdají Olympští
i lidé. - Na útěku zůstaň srdnatým
však, neboť celou pevninou tě budou štvát, 75
ať půjdeš zemí, po níž lidský šlape shon,

neb mořem, nebo městy obtékanými.
Tvůj trud se bude množit. Ale neumdi,
než Pallas Athenina hradu dosáhneš
a stana, její starou sochu obejmeš!
Tam získáš soudce naší pře a výmluvných
slov kouzlo; objevíme vhodný prostředek,
jímž zprostíme tě navždy těchto svízelnů:
vždyť na můj rozkaz matce život uzmul jsi.

80

Orestes.

Víš, co se sluší, Apollone vládnoucí;
leč znáš-li právo, uměj také dbalým být!
Dost záruk je, že dobře činit dovedeš.

85

Apollon.

Hleď, aby tvoji duši nepřemáhal strach!
Sřez také ty jej, Herme, krvi bratrská
a synu mého otce! Průvodcem mu buď,
jak žádá tvoje jméno; roven pastýři
živ mého prosebníka - cenit' hnanců cti
si Zeus - by osud lidem šťastně vrátil jej!

90

(Apollon odejde.
Zmizí také Orestes,
jsa doprovázen
Hermem. Objeví se
duch Klytáimnestřin.)

Duch.

Ach běda, spíte! K čemu třeba spánku zde?
Vy vinny jste, že nebožtíci ostatní
mne neváží si. Ani mezi mrtvými
mě neopouští hanba vraždy na choti
a bloudím v nemilosti. Prohlašuji vám,
že na mne těžká žaloba je vznesena.
Ač trpěla jsem krutě od svých nejbližších
a padla rukou, která matku zabila,
hněv pro mou zkázu nikdo z bohů necítí.
Viz tuto ránu v srdci; víte, odkud je,
neb spící mysl zírá jasným okem tam,
kde není za dne přáno vidět člověku.
Jak mnoho žertev dala jsem vám lokati:
mok pozbavený vína, smírný, střízlivý
a hody na planoucím krbu chystala
jsem v slavné noci, v hodinu, již nesdílí
moc boží žádná. Po tom po všem šlapete!
On pryč je. Jako mladý srnec uniká
a lehkou nohou ze samého vyklouznuv

95

100

105

110

(k náčelníci sboru)

tvých tenat středu, pustý smích si tropí z vás.

Jde o mé všechno. Vyslechněte slova má
a pamatujte na ně, božstva podsvětní!
Jsem stínem Klytaimestřiným a volám vás.

115

(Sbor se zavlní a
tlumeně zasténá.)

Duch. Muž utíká a mizí v dáli. Sténáte
a u svých přátel nenalézám záštitu.

(Sbor sténá dále.)

Duch. Spíš hluboce a nelituješ trýzně mé.
Vrah Orestes vám ušel; slyšíš, matkovrah!

120

(Sbor úpí hlasitěji.)

Duch. Vzbud' z klímání se rychle, zanech úpění!
Což máte jiný úděl nežli konat zlo?

(Sbor úpí silněji.)

Duch. Dva spiklenci jsou mocní lopota a sen;
ti zmrzačili sílu dračic příšerných.

Sbor.

(s dvojnásobně
zesíleným úpěním) Chňap, chňap, chyt' ho, chyt' ho, chyt' ho, pozor!

125

Duch. Zvěř ve snu lovíš, kňučíc jako pes, jenž vždy
se na svůj úkol bdělou myslí upíná.
Co činíš? Pod únavou neklesej a vstaň,
mé strasti znajíc! Nenech snem se otupit!
Rmut' svoje srdce oprávněnou výčitkou,
jež poctivého bodá jako ostruha!
Nechť na bídníka věje krvavý tvůj dech,
by vyschl v ohni z vašich útrob dujícím!
Spěj za ním, čerstvě pronásleduj ho a zmoř!

130

(Klytaimestřin duch
zmizí. Lítice, byvše
probuzeny svou
náčelnicí, počnou se
hýbat a vstávat.)

Sbor. Ha, vzhůru! Zburcuji tuto, tebe zburcuji
já. Spíte? Honem setřásejte dřímotu!
Dbej, aby řádně vyzněl práce počátek!

135

He, hola, vzchop se, vzchop! Mé družky, neštěstí
jsme vytrpěly veliké a nadarmo.
Zlo, které nelze snést, a nejstrastnější strast

140

nás, žel, potkala.
Že překonal mě spánek, ztratila jsem lup,
neb pryč je zvěř, s které leč smekla se.

Ó hanba! Diův syn má ke krádeži sklon.
Sám jinoch, věčné bohyně jsi porobil,
ctě chráněnce, jenž muž je prostý zbožnosti
a vrah rodičů!
Bůh zcizil naši kořist, zhoubce matčina.
Kdo dí, že část práva čin obsáhl?

145

Když usnula jsem, přišla na mne pohroma;
jak bič, tříme-li jej vozataj
pevně, mou zasáhla
hrud' hluboko do srdce. Teď
je na mně žár cítit ran, jimiž kat zasypal
nás. Jaká to krutá je, překrutá tíž!

150

155

Tak počínají sobě mladší bohové,
již vlást podle práva nechtějí.
Od hlavy do paty
je ponořen v krvi jich trůn.
Tak lze mi zřít, kterak střed země skvrn plný jest,
neb třísni jej úděsná prokletá krev.

160

Je bystré mysli Foibos: zprznil však svůj krb
a věštnou delfskou síň, pudě a nabádaje
se k tomu! Lidi ctí a nedbá božích práv:
vždyť dávných výsad řád shlazuje.

165

(s gestem za
prchajícím Orestem)

Jej nezcizí však, třeba hořem stihl nás.
Byť pod zemí se skryl, svobody nedospěje.
Kdo provinil se tak, zas v rodě vypěstí
si na svou hlavu mstu živoucí!

(Apollon vyjde z
vnitřní komnaty.)

Apollon.

Ven! Káži, byste rychle tento věštecký
stan opustily, ze svatyně odešly,

170

(hrozí náčelníci
lukem)

sic zastihne tě třípytný hádek létavý,
jenž vymrští se ze zlatisté tětiny!
Pak budeš dávat ssedlou z lidí vyssátou

	krev, černou pěnu vypouštějíc v bolestech. Vám nepatří se vyhledávat tento chrám; jdi na soud vražd a zraků vylupovaných, hlav s'atých, do míst, na nichž símě kaženo je chlapců vyklešťovaných, kde mrzačí se, kamenuje, kde je břichem narážen muž ryčně úpějící na kůl! Proto, slyš, si bůh vás hnusí, ježto v takých obřadech si libujete! Svědčí o tom celý ráz tvé bytosti. Spíš doupě krvelačného lva přijmiž stvůry takové, než abyste v mé věštírně i druhé znečišťovaly! Pryč s vámi, stádo nepoznavší pastýře: kdo z Olympských by tuhle tlupu miloval?	175
Sbor.	Teď, vládce Foibe, poslechni nás zase ty! Jsi ne snad toho všeho spoluvinníkem, však jako první strůjce hlavním vinníkem!	180
Apollon.	Co pravily jste? Rozviň do šířky svou řeč!	
Sbor.	Tvůj výrok v matkovraha změnil cizince.	
Apollon.	Mstil na můj výrok svého otce. Nu, a dál?	
Sbor.	Dle svého slibu hostíš nevidanou krev.	185
Apollon.	Ba kázal jsem mu uchýlit se v tento dům.	
Sbor.	A tupíš ty, jež doprovázejí ho sem!	
Apollon.	Vám do tohoto chrámu vcházet nesluší.	
Sbor.	Však také nám byl pevný úkol stanoven.	
Apollon.	Tot' asi krásný, čestný úděl. Pochlub se!	190
Sbor.	Ty, kteří skláli matku, štveme z domovů.	
Apollon.	A proč ne ženu, zabije-li manžela?	
Sbor.	To není vražda téže krve spřízněné.	
Apollon.	Nic neceníš si věru, nijak nevážíš si pouta Héry - královny a Diova. Těž Kypřanku jsi těmi slovy zavrhl, ač odtud vzniká lidem rozkoš největší. Dí osud, aby s ženou muž žil ve svazku, jenž, střežen Právem, platí víc než přísaha.	200
		205

Když choti, která sklála chotě, shovíváš 210
a nedolehneš na ni hněvem odplaty,
mním, nesmíš honbou na Oresta dotírat.
Zde, vidím, planeš nenávistí nemírnou,
však onde s jasnou netečností jednáte.
Při tuto bude zkoumat Pallas Athena. 215

Sbor. Toť muž jest, jehož nikdy nezanecháme.

Apollon. Měj z pronásledování trudů víc a víc!

Sbor. V mých čestných právech nezkracuj mě výklady!

Apollon. Tvá čestná práva jako dar bych nepřijal.

Sbor. Jsi ve vážnosti vedle trůnu Diova; 220
my, hnány krví matčinou, však půjdeme
dle věčných řádů muži v patách jako psi.

Apollon. Leč já ho spasím, prosebníku přispěji.
Hněv utečence, zrazeného vědomě
je mocného cos na světě i na nebi. 225

(Apollon se vrátí do
chrámu, Eumenidy
odcházejí druhou
stranou.)

Proměna.

(Scéna se přenáší do
Athén před Palladin
chrám. Tam Orestes,
jsa stále doprovázen
Hermem, objímá
starou sochu
bohyně.)

Orestes. Jak Apollon mi velel, božská Pallado,
jsem zde. Tož blahovolně přijmi proklatce!
Má dlaň je čista. Omývání netřeba
a vina ostří pozbývá, neb otřela
se v domech jiných smrtelníků, na cestách, 230
když věren věštným Loxiovým příkazům
souš jako moře na pouti jsem překonal.
Jdu k soše tvé a k tvému sídlu, bohyně.
Tu stanu, vyčkávaje soudů posledních.

(Přicházejí Lítice.
Jsou rozptýleny a
hledají po čichu
Orestovy stopy.)

Sbor.	Aj, zde je zřejmý otisk kroků mužových. 235 Řid' chůzi tvou ten němý, jistý zpravodal! Jak ohař vyčenichá poraněnou laň, tak sledujeme krůpěj krvavou i my. Hrud' moje těžce dýchá; strasti nesčetné ji znavily, neb zbrázdily jsme širou zem 240 i moře přeskočily letem bez křídel, loď jeho sledující bez opoždění. Ted' patrně se schoulil někde tady. Už se na mne vůně lidské krve usmívá.
Sbor.	
(střídá se v řeči)	Hled' dobře sem i tam! 245 Prohlédni všecko, ať nám vrah nečestný matčin neprchne tajně! Když tento kryt našel si, chce odtud vést při stran zlých činů svých, 250 jsa kolem božských soch jak had ovinut. To nesmí býti. Mateřskou-li pojala krev živná prst', nelze ji zpět zavolati, žel! Je navždy ztracena. Ted' budeš pykat. Žertvou z údů vystřebám 255 ti nyní rudý mok a jako potravu chci si načerpati hlt nepitný. Bys za bolest své mrtvé matky zaplatil, v zemskou sluj půjdeš. Mor zkruší tě za živa! Tam uzříš jiné sobě rovné vinníky. 260 Pakli kdo na bohu neb hosti spáše hřích, neb milých rodičích, mzdu spravedlivou za svůj skutek obdrží. Jeť Hades dole mocný. Od všech po právu si daň vymůže. 265 Do knihy myslí své si vše znamená.
Orestes.	Z běd vlastních jsem se učil. Proto očistu znám různou, věda, kdy je třeba mluvíti neb zase mlčet. V tomto stavu věcí mých 270 mě k řeči rozmyslný nutkal učitel. Krev na mých rukou klíme již a uvadá, a skvrna matkovražděná je obmyta, neb na božském ji krbu Foibos zapudil, když byla čerstvá, vepřem obětovaným. Nač plýtvat slovy, od počátku líčiti, 275

kde všude dlel jsem, aniž komu ublížil?
 Vždyť všechno stejně mizí v čase stárnoucím.
 Tož volám nyní zbožně z bezúhonných úst,
 by paní této země Pallas Athena
 mi ku pomoci přišla; získá bez boje 280
 mne sama, moji otčinu i argejský
 lid za věrného, poctivého spojence.
 Kéž přijde, je-li někde v krajích libyjských,
 kde tekou její rodné vody tritonské!
 Snad pomáhá svým druhům, zpřímá kráčeje, 285
 snad odpočívá nebo čacky přehlíží
 plán flegrajskou jak jarý náčelník svých vojsk.
 Jsouc božskou mocí, slyší mě i zpovzdálí
 a v neštěstí mě tomto, věřím, zachová.

Sbor. Ni Athenina ani Loxiova moc 290
 tě neobhájí. Zapomenut zahyneš
 a tvoje duše radosti již nepozná,
 neb budeš běsům pochoutkou jak bezkrevný
 stín. Mlčíš? Mými slovy opovrhuješ,
 ač jako oběť pro mne byl jsi krmen? Živ 295
 mě častuj, ne jak mrtvá žertva oltářní,
 a poslyš tuto píseň! Tou tě spoutáme.

Pojd'; utvořme jediný tančící kruh,
 když uzdalo nám
 se přednést pochmurný hymnus 300
 a povědět, jaký rozhodný vliv
 má na světě družina naše.
 Jsme, soudím, poctivé strážkyně práv:
 kdo čisté podrží ruce, buď jist,
 že naše zloba nepadne naň, 305
 a že žitím bezpečně projde!
 Kdo jako ten muž zde však překročí Řád
 a ruce po vraždě skryje,
 ten až do konce dnů svých bude nás zřít
 jak božstva, jež zdaňují prolitou krev 310
 a mrtvých jsou svědkyně čestné.

Slyš nás, matko Noci, jež jsi mě
 zrodila na trest živoucím i těm,
 kdo jsou ve tmách! Syn Letin mě
 hodlá cti pozbaviti. 315
 Bylť mi vzat třaslavý
 tento tvor, zvolený,

aby matkovraždu smyl.

Zazněj můj zpěv nad tím, kdo byl
v oběť mi dán! Běsovský tón
přináší mámivé klamy,
drtí duši člověka,
jímá um a neznaje
lyru zůstavuje poušť.

320

Úkol upředla mi Sudice
neměnná, aby trval na věky:
lidem v patách spět, pakli je
slepý pud nutí vraždit
vlastní rod. Hříšníka
štvu, až vejde pod zemi;
volný není však ni tam!

325

330

Zazněj můj zpěv nad tím, kdo byl
v oběť mi dán! Běsovský tón
přináší mámivé klamy,
drtí duši člověka,
jímá um a neznaje
lyru zůstavuje poušť.

335

Taký nám nad naší kolébkou úděl byl určen.
Nesmrtných dotknout se nesmím a hodovník žádný
s námi neseď za stůl.
Roucha bělostná nejsou mi přístupná; účasti nemám
v bujném cizím jásotu.

340

Volíme si za úřad
zbořiti dům, jestliže v něm
úlisný Svár bližního sklál.
Třeba měl muž přemíru sil,
v náporu svém ho poplením
za krev, jež nově vytekla.

345

Snažím se druhého těchto svých starostí zprostit.
Těch, kdož nás vzývají, nedbají péčí mou bozi.
Přelíčení jde stranou:
Zeus si znechutil rozpravu s ohyzdným plemenem
naším
povždy rudě zbroceným.

350

Volíme si za úřad
zbořiti dům, jestliže v něm
úlisný svár bližního sklál.
Třeba měl muž přemíru sil,
v náporu svém ho poplením
za krev, jež nově vytekla.

355

Lidská sláva zářící pod nebem mocně
hroutí se, mizejíc hanebně pod zemí v našich
výpadech, oděných černě, a v ukrutném tanci,
kterým víří noha má.

360

S výšin skok snese nás, tíž
údů mých zle stiskne i ty,
pro něž je běh cvikem a hrou.
Trudný je pád stihne a mých
kloubů zmýlí je hbitost.

365

Klesnou ve své tuposti bludné a slepé.
Taková ostudná mrákava obléhá lidi!
Žalostná pověst pak líčí, jak nad domem visí
jakýs oblak ponurý.

370

S výšin-li skok snese nás, tíž
údů mých zle stiskne i ty,
pro něž je běh cvikem a hrou.
Trudný je pád stihne a mých
kloubů zmýlí je hbitost.

375

Co má se stát, přesnadno
náš splní sněm. Psáno jest,
bych bděla nad vinou
a s vzácnou neúprosností
svou nectnou konala práci, ač bůh
jí pohrdá, neb stinné světlo krhavé
jí skrývá; cestou neschůdnou
kvůli ní kráčí vidoucí i zesnulý.

380

385

Kdo zbožný strach odhodí
a naši řeč odmítne,
když slyšel, že nám Zeus
přál osudovou povinnost,
by povždy platila? Proto i teď
nám patří dávné právo. Vyhýbají se

390

nám urážky, ač v podsvětí
sídlíme věčně v mlhách slunci vzdálených.

(Objeví se Athena s
aigidou.)

Athena.

Hlas vzdáleného svolávání zaslechla
jsem od Skamandru, přebírajíc území, 395
jež králové i vladykové achajští
mi přiřkli se vším všudy jako veliký
dar stálý, vyzískaný jejich oštěpem,
a zvláštní podíl Theseových potomků.
Jsouc křídel prosta, mávám štítem řasnatým, 400
a ženouc neúpornou nohu svou, jsem zde.
Zřím sice ve své vlasti divnou společnost:
strach nemám však; jen žasnu při podívané.
Kdo jste? Vás všechny oslovuji zároveň:
jak hosta, jenž tu před mou sochou spočívá, 405
tak vás, ač vzhledem od tvorstva se lišíte.
Ni bůh přec takých bohyň nikdy neviděl,
a lidským zjevům nejste více podobny.
Lát sousedům však, kteří netupili nás,
je nečestné a cizí právu božímu. 410

Sbor.

Vše v krátkosti se dovíš, dcero Diova.
Noc zrodila nás jako děsivý svůj plod
a Kletbami jsme zvány doma v podsvětí.

Athena.

Znám tedy vaše plémě, vaše příjmení.

Sbor.

Hned vysvětlím ti také povinnosti své. 415

Athena.

Mluv! Poučím se ráda z mluvy zřetelné.

Sbor.

Kdo spáchal vraždu, námi z domova je štván.

Athena.

A jaký pro ubijce konec útěku?

Sbor.

Tam, kde je radost slovem neobyčejným.

Athena.

Proč tenhle má tak dlouho štván být skřekem tvým? 420

Sbor.

Že usmrtiti matku za čest kladl si.

Athena.

Snad obával se rozhněvané nutnosti.

Sbor.

Sklát matku! K tomu nepřiměje žádný bič.

Athena.

Z dvou stran jen jedna polovice hovoří.

	Při moji rozsud'! V právu snad jsem byl, snad ne: vždy soud tvůj schválím, nechat' skončím jakkoliv.	465
Athena.	Kdo z lidí chtěl by rozhodnout zde, nalezl by věc tu příliš těžkou! Nesmím ani já být soudcem vraždy rozhořčením vznícené. Když jako čistý, bezúhonný prosebník v můj dům jsi přišel po obřadech hotových, buď naším hostem! Obci škodu nezploďš.	470
(s gestem k Líticím)	Však od nich, pakli v sporu úspěch nesklidí, jed pohoršení bude kanout na zemi v čas příští, budě neúnosný, hrůzný mor. Tak tomu jest! Ať zůstanou, ať pošlu je pryč, obě skýtá beznaději svízelnou. Však jestliže mi připadla již celá věc, sbor určím soudců nad vraždami přísedících, a věčně bude trvat toto zřízení.	475
(k Líticím)	Vy předvolejte svědky, veďte důkazy jak obžaloby pomocníky posvátné! Já vrátím se, až výkvět zdejších občanů si vyberu. Jich výrok bude poctivý, neb slavnostně se zřeknou klamů bezprávných.	480
(Athena odejde.)		
Sbor.	Nově nastolený teď zhyne řád, jestliže dojde matkovrahova mrzká pře úspěchu. Tento čin smrtelníky veškeré k libovůli sjednotí. Četná trýznivá poranění způsobí rodný potomek v příštích dobách rodičům.	485
	Divé ženy, nad lidmi bdící, zlo nebudou trestat zlobou plíživou: každý hřích pominou. Druha druh dotazuj se, kdy se žal skončí nebo umenší! Zkázou bližního předvídejte; nicotné léky ubozí nabízejí marně však.	495
		500

Bude-li pak poražen
někdo zhoubou, neříkej,
dovolává se nás: 505

"Právo, přijď
s běsy kralujícími!"
Tímto nářkem naříkat
bude otec nebo máť
v sledu trpění; dům 510
Dičin však je povalen!

Dobrého cos mívá strach:
nechat' sídlí nadále
v srdcích jako dozorce!
Ku blahu 515

ctnost je v pláči získaná.
Spravedlnost neumí
stát ni člověk ctíti dost,
nevrací-li planoucí
srdce do patřičných drah. 520

Život neukázněný
nebo v rabství vedený
neschvaluj!
Třebaže pokyny všeliké udílí bůh,
zdar střídmosti každé 525
přán je. Vhodně můžeme
řici, že bezbožnost pravá je zpupnosti máť.
Zdravý však duch
plodí štěstí líbezná,
jehož si každý žádá. 530

Tak či onak, uctívej
oltář Spravedlnosti!
Rouhavě
nešlap jej do prachu, vidíš-li přechodný zisk:
vždyť trest by tě stihl 535
věčným soudem určený!
Proto si povždy svých velebných rodičů važ!
Vstoupí-li host
do příbytku tvého, též
vítej ho náležitě! 540

Ten, kdo si ctnost zvolil svobodně a rád,

dojde blaha vždycky
a nikdy smrt neschvátí ho cele.
Leč kdo se bral cestou drzých přečinů,
jak různých statků hříšný kupec námořní
v čas daný musí spustit plachtu,
jestliže strast se přižene,
ráhnoví rozlamujíc.

545

Ted' rve se, rve mezi víry. Neslyší
jeho hlasu nikdo.
A běsů smích nad smělcem se nese,
jenž hřeben vln v ochablosti nezleze,
jsa zjevně sevřen náhlou zkázou nezdolnou,
a neznám, neoplakán hyne:
na útes Práva narazil
s přepychem dnů svých zašlých.

550
555

(V zástupu
přicházejí: Athena,
hlasatel, sbor soudců
na Areopagu a dav
občanů. Orestes
ustoupí na místo
určené pro vinníky.
Po první řeči
Palladině přichází
Apollon.)

Athena.

Dej, hlasateli, znamení a zatlač lid!
Až do nebes ať zazní trubka tyrrhenská,
jsouc lidským dechem naplňována! Necht' zvuk
je pronikavý slyšán celým národem!
Již oživují naše síně poradní
a proto třeba mlčet, aby rozkazy
mé znala celá obec na věky. I vy
je slyšte, aby řádně rozhodla se pře!

560

(Vchází Apollon.)

Sbor.

Kde pánem jsi, měj vládu, králi Loxio,
a pověz, kterak na sporu se účastníš!

565

Apollon.

Muž tento poutníkem je; jeho ke krbu
jsem svému pozval. Přicházím to dosvědčit,
když od prolité krve jsem ho očistil.
Chci hájiti jej, neboť spoluvinníkem

570

(k bohyni)

jsem stal se matkovraždy. Nyní, Atheno,
soud zahaj; moudře doved' jej až do konce!

Athena.		
(ke sboru)	Soud tedy zahajuji. Slovo máte vy. Věc vysvětluje nejlépe vždy žalobce, a proto nechat první mluvit započne!	575
Sbor.	Řeč naše bude stručná, třebaš čítáme	
(k Orestovi)	hlav mnoho. Odpovídej na mé otázky krok za krokem. Tak předně: sklál jsi matku svou?	
Orestes.	Sklál. Tuto pravdu nikdo popřít nemůže.	
Sbor.	Nám patří první kolo v tomto zápase!	580
Orestes.	Proč tak se chvástáš? Ještě nejsem na zemi!	
Sbor.	Ted' musíš prozraditi, jak jsi zabil ji.	
Orestes.	Hned. Vytaseným mečem do hrdla jsem t'al.	
Sbor.	Kdo nabádal tě k tomu? Kdo tě přemluvil?	
Orestes.	Zde svědek můj a jeho rada prorocká.	585
Sbor.	Bůh věštný že tě k matkovraždě pobízel?	
Orestes.	Tak. Stále ještě nehřeším však osudu.	
Sbor.	Však budeš mluvit jinak v drápech rozsudku!	
Orestes.	Jsem jist, že z hrobu otec pomoc pošle mi.	
Sbor.	Jist pomocí jsi mrtvých, ač jsi matku sklál?	590
Orestes.	Proč ne? Vždyť na ní lpěla dvojí poskvrna.	
Sbor.	Co tímhle míníš? Pouč o tom soudní sbor!	
Orestes.	Mně zavraždila otce, sobě manžela.	
Sbor.	Jsouc mrtva, není vinna. Ty však žiješ dál!	
Orestes.	Proč tedy nevyštvaly jste ji za živá?	595
Sbor.	Muž zavražděný nebyl téže krve s ní.	
Orestes.	A já jsem spřízněn krví se svou rodičkou?	
Sbor.	Jak jinak, bezbožníku, v lůně nosila by tě? Chceš zapřít pouto krve matčiny?	
Orestes.	Svědč, Apollone, o tom; přesně vypověz,	600

zda zachoval jsem právo zabít matku svou!
Vždyť přiznávám se k činu, jak byl vykonán.
Sud', ať už spravedlivým zdá se mysli tvé
můj skutek, nebo nezdá; slyšte, soudcové!

Apollon. Dle práva mluvím jako prorok poctivý 605
k vám, k této Athenině velké porotě.
Ať o muže šlo, nebo o ženu či stát,
vždy na věštném svém trůně říkám pouze to,
co Zeus mi káže, otec bohů Olympských.
Vám proto pravím: dbejte vůle otcovy 610
a spatřujte v něm mocnou práva záruku,
neb vůči Diu slábne každá přísaha!

Sbor. Zeus, tvrdíš, vložil tento výrok do tvých úst,
bys Orestovi odvětil, že otcovu 615
krev musí mstít bez ohledu na matku?

Apollon. Je mnohem hůře, pakli padne vzácný muž,
jejž ctěným žezlem oblažili bohové,
a srazí-li ho žena, jíž však cizí byl
luk statných Amazonek, střelkyň výtečných.
Čin její dosvědč soudní sbor i Athena 620
a rozhodněte svými hlasy naši při!
Když výpravy se zdárně zhostil, přijala
ho ve všem příliš dobře na upřímný cit.
Jak vystoupil však z lázně, připravila mu
skon, vanu rouškou zakryvši, a udeří 625
jej, chotě, v tuhé pasti šatu tkaného!
Tak, jak jsem pravil, zahuben byl hrdina,
král vznešený, jenž korábům kdys vévodil.
A ženu tu jsem popsal, aby vybraný
lid roztrpčil se na ni, nežli skončí spor. 630

Sbor. Zmar otcův platí, říkáš, více pro Dia.
Však staříckého otce Krona spoutal sám
a proto zříme rozpor ve tvých výkladech.

(k soudcům) Vás v této věci k pozornosti vyzývám!

Apollon. Vy stvůry hnusné, bohy nenáviděné, 635
lze okovy zas uvolnit a nemalý znám
lék při tom, různý spásonosný prostředek.
Však zahyne-li člověk, vsaje-li se v prach
krev jeho, nikdy znovu neprobudí se.
Zde žádné kouzlo neobstaral otec můj, 640

ač všechno druhé kácí nebo vzpřimuje
a v tvůrčí práci nepovzdychne námahou.

Sbor.

Hleď, jakou osvobodit chceš jej obranou:
zem zbarvil krví mateřskou, z níž zrodil se;
pak v Argu, v domě otcovském, se usadí!
Kde jaké přijme bratrství jej k očistě?
Kde domácí je oltář, jenž by hostil jej?

645

Apollon.

I to ti povím. Sleduj správnost řeči mé!
Co sluje matkou, není děcku rodičkou,
jen živitelkou vloženého zárodku.
Muž plodí; žena chrání jeho semeno
jak pro cizince cizinka, leč že by bůh
je zmařil. Pravdu těchto slov ti dokáží.
Lze stát se otcem bez matky, jak dosvědčí
dceř Olympského Dia s námi přítomná;
ta ve tmách lůna vypěstěna nebyla,
jsouc haluzí, jež z bohyně se nerodí! -
Jak umím, ve všem, Pallado, ti prospěji
a vyrůsti dám obci tvé i národu!
Tak toho zde jsem poslal, aby před chrámem
tvým prosil; kéž ti spojencem je po všečen
čas věrným, ježž si získáš s těmi, bohyně,
kdo po něm přijdou. Svazek věčně potrvá;
a tvého kmene potomci v něm zůstanou!

650

655

660

Athena.

Mám veleti už, aby s koncem hovoru
hlas čestný, spravedlivý padal v osudí?

665

Sbor.

Již všechny šípy vypotřebovaly jsme.
Teď počkám, abych závěr soudu seznala.

Athena.

Proč ne?

(k Orestovi a k
Foibovi:)

Jak nyní s vámi řádně jednati?

670

Apollon.

V sluch padlo, co jste slyšeli. Tož, přátelé,
dbej vaše srdce v hlasování přísahy!

Athena.

Viz, co jsem ustavila, lide attický,
jenž rozsoudíš tu první krveprolití!
I v budoucnu ať Aigeovu národu
sněm těchto mužů poradných ať slouží též!
Chlum Areův je od dob, kdy zde zřízen byl
stan Amazonek, které v záští vydaly
se na Thesea; novou obec zbudoval

675

voj jejich, hradbu proti hradbám mohutným, 680
a žertvy nosil bohu války, po němž zván
je pahorek i skála. Nechat' sídlí zde
v mém lidu Bázeň, sestra Cti, a za noci
i za dne zabraňuje všechněm zločinům!
Snad neobmění zákon sami občané 685
a nevlíjí v něj kaly; nenapije se,
kdo blátem znečišťuje čistou studnici!
Kéž nepřimkne se v účtě ani k bezvládí,
ni ke krutému žezlu město! Radím však:
strach veškerý ať není vyhnán ze státu! 690
Kdo prost je každé bázně, právo nepoznal.
Dech ztajte, vzhlížejíce v zbožném úžasu:
tvrz, jakou žádný lidský rod se nechlubí,
ať v Skythii, ať v Pelopových krajinách,
ční nad městem a ochraňuje vaši vlast. 695
Soud zřizují zde nepřístupný zisťnosti,
stráž ctěnou, v hněvu přísnou, která bude bdít
a bránit zemi, pakli usnou občané.
Svým soukmenovcům toto napomenutí
jsem rozvinula pro budoucnost. Ted' však vstaň 700
z vás každý k hlasování! Věrní přísaze
při rozhodněte - čeho třeba, řekla jsem.

(Soudcové vstanou a
vhazují hlasovací
kaménky do osudí,
zatím co trvá
následující dialog:)

Sbor.	Vám radím: nikdy námi nepohrdejte, neb mohly bychom těžce zkrušit vaši zem.	
Apollon.	A já zas káži ctíti věštbu Diovu i moji. Ladem ležeti je nenechte!	705
Sbor.	Dbáš vražd a krve; jiný však je úřad tvůj! Ted' nejsi s to již věstit věštbou počestnou.	
Apollon.	Což pochybil můj otec ve svých záměrech, když přijal Ixiona, vraha prvního?	710
Sbor.	Nač hádku? Nezvítězíme-li ve sporu, v čas příští tuto zemi krutě navštívím.	
Apollon.	Zdar bude se mnou. Tebou pohrdají přec jak starší, tak i mladší bozi Olympští.	
Sbor.		

Jak v domě Feretově jednáš. Sudice
jsi tehdy přiměl šetřit lidských životů.

715